

Asia: VN/10574/2025-VM-133

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen sähkökäyttäjien lausunto luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Suomen sähkökäyttäjät ry (ELFi) edustaa Suomessa yli 1 GWh vuodessa kuluttavia sähkön netto-ostajia. Jäsenyrityksemme toimivat kaupan, teollisuuden ja palvelualojen parissa. Sähkön kilpailukykyinen hinta ja sen vakaus ovat näille yrityksille keskeisiä liiketoiminnan kannattavuuden ja investointien näkökulmasta.

Operointi sähkömarkkinoilla vaatii hyvin korkean tason asiantuntemusta. Kustannustehokas toiminta sekä sähköistymiseen ja puhtaaseen siirtymään liittyvät investoinnit edellyttävät luottamusta Suomen sähkömarkkinoiden markkinaehtoisuudesta, läpinäkyvyydestä ja tulevien muutosten rationaalisesta kehityksestä. Tätä tavoitetta kuvaa myös järjestömme missio: ”Kohtuuhintainen, puhdas, reilu ja luotettava sähkömarkkina on nostanut Suomen elinvoimaiseksi ja houkuttelevaksi paikaksi elää ja investoida.”

ELFin yleiset kommentit hallituksen esitykseen

Suomen Sähkökäyttäjät ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan kaivostoiminnan sähköveroluokan korottamista II-luokasta yleiseen sähköveroluokkaan I.

Yhdistyksemme esittää vakavan huolensa kyseisestä esityksestä ja vastustaa sen etenemistä.

1. Talouskasvun ja investointiympäristön näkökulma

Yleisen talousteorian mukaan investointien määrä riippuu suoraan niiden kannattavuudesta. Ehdotettu sähköveron korotus heikentäisi kaivostoiminnan investointien kannattavuutta ja lyhentäisi kaivosten taloudellista elinkaarta. Energiaintensiivisillä toimialoilla kustannuskilpailukyky on keskeinen investointipäätöksiä ohjaava tekijä.

Esitetty muutos perustuu kapeaan ja epävarmaan vaikutusarvioon. Tämä heikentäisi Suomen houkuttelevuutta investointikohteena erityisesti kriittisten raaka-aineiden hankinnan osalta.

2. Hallitusohjelman vastaisuus

Hallitusohjelmaa ei yleisesti markkinoilla tulkita vain hallituksen sisäiseen käyttöön tehtynä sopimuksena eri linjauksista, vaan sen merkitys on huomattavasti laajempi. Hallitusohjelman linjausten pohjalta elinkeinoelämän tulisi pystyä hahmottamaan Suomen alueen kehittyminen ja tulevaisuus potentiaalisena liiketoimintaympäristönä. Luottamuksen murentuminen hallitusohjelman keskeisiin arvoihin ja linjauksiin kasvattaa Suomen maariskiä.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa (2023) todetaan:

”Lisääntyvä sähkö käytetään asukkaiden ja teollisuuden hyväksi Suomessa.”

”Puhtaan sähkö kilpailukykyistä hintaa turvataan.”

Ehdotettu muutos kaivostoiminnan sähköveroluokassa on hallitusohjelman vastainen.

3. Hallituksen esitys kasvattaa epävarmuutta sähkömarkkinoilla ja heikentää investointiympäristöä.

ELFillä on vahvaa osaamista sähkömarkkinoiden rakenteista ja toiminnasta. Katsomme tärkeäksi tuoda esille erikseen sähkömarkkinanäkökulman lausunnossamme. Uskomme, että emme jää markkinanäkemyksemme kanssa yksin, vaan myös muut alan toimijat näkevät asiat samansuuntaisesti.

Juuri nyt Suomen sähkömarkkinoilla on keskimääräistä parempi tarjontatilanne. Tämä antaa positiivisen signaalin uusille investoinneille sähköön kulutukseen. Mahdolliset päätökset uusista investoinneista lisäävät tarvetta uusille PPA-sopimuksille ja luovat investointisignaalin markkinaperusteiselle sähköön tuotannolle.

Ennusteet kysyntä- ja tarjontatasoihin ovat tärkeitä markkinataloudessa. Suunnitelmataloudessa julkinen valta valitsee voittavat liiketoiminta-alat, ja suuntaavat julkiset tuet sekä muut resurssin niiden kehittämiseen.

Nyt ehdotettu muutos sähköveroluokassa on merkittävä, sillä poliittisesti ollaan valitsemassa liiketoimintoja, joita rankaistaan. Tämä ei ole uutta, sillä poliitikot ovat jo pitkään arvioineet sähköön

kulutusennusteissaan voittavia toimialoja. Mutta, julkiset vallan tekemät ennusteet eivät ole olleet kestävä pohja investoinneille. Vuonna 2013 energia- ja ilmastostrategiassa sähkön kulutuksen ennustettiin vuonna 2025 olevan 98 TWh. Suomen sähkönkäyttö on taantunut, sillä vuosina 2006–2024 sähkön kulutus on laskenut 7,8 % ja Suomen teollisuudessa vielä merkittävästi enemmän 29 % (47,8 TWh -> 34,1 TWh).

Toimintaympäristöä analysoidaan myös kilpailijamaissamme. Naapurimaassamme Ruotsissa on tehty laaja selvitys sähkömarkkinoista, joka julkaistiin huhtikuussa 2025 (Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?" (SOU 2025:47)).

Eräs raportin keskeisimpiä viestejä on: sähkön hintavakaus on olennainen investointiympäristön vakaudelle.

Raportissa kerrotaan, että suuri hintavaihtelu luo epävarmuutta ja vaikeuttaa sekä tuotanto- että kulutusinvestointeja, erityisesti teollisuudessa. Ennustettavat hinnat madaltavat myös kynnystä investoida uuteen sähköä vaativaan tuotantoon.

Olemme ELFissä Ruotsin selvitysmiehen, Bo Diczfalusyn, kanssa täysin samaa mieltä sähkön hintavakauden merkityksestä investointiympäristöön. Investoinnit ruokkivat toisiaan, ja tämä talouden positiivinen pyörä pitäisi saada liikkeelle uusien kulutusinvestointien kautta.

ELFin mielestä julkisen vallan tulisi omilla toimillaan vakauttaa sähkömarkkinan hintakehitystä ja tuoda luottamusta toiminnan jatkuvuuteen. Perusteettomat sähköveroluokan muutokset lisäävät taloudellista epävarmuutta ja luovat esteitä investoinneille.

4. Ristiriita EU:n kriittisten raaka-aineiden strategian ja kansallisen mineraalistrategian kanssa

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1252 korostaa tarvetta varmistaa strategisesti tärkeiden raaka-aineiden louhinta, jalostus ja kierrätys unionin alueella. Asetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee tukea strategisia investointeja näihin ketjuihin, ei vaikeuttaa niiden toimintaa vero-ohjauksella:

Kansallinen mineraalistrategia 2035 linjaa seuraavaa:

Tavoite: tehdä Suomesta kriittisten raaka-aineiden eurooppalainen avaintoimija ja houkutteleva investointiympäristö.

Toimintaperiaatteet: korostetaan pitkäjänteisyyttä, ennakoitavuutta ja vakaata toimintaympäristöä – erityisesti kaivoshankkeiden investointien näkökulmasta.

Kriittiset raaka-aineet osana vihreää siirtymää: strategian mukaan Suomi voi tarjota Euroopalle vähäpäästöisiä, jäljitettäviä ja vastuullisesti tuotettuja raaka-aineita.

Kehityksen esteiden poistaminen: strategiassa korostetaan tarvetta purkaa sääntely- ja lupaprosessien sekä kustannusten aiheuttamia esteitä investoinneille.

Kansallisen mineraalistrategian logiikka on houkutella investointeja Suomeen ja madaltaa esteitä erityisesti vihreää siirtymää tukevien kriittisten raaka-aineiden tuotannossa. Sähköveron korotuksella kaivostoiminnalle on päinvastainen vaikutus.

Sähköveron korotus on ristiriidassa kansallisen mineraalistrategian kanssa. Mineraalistrategia tähtää vihreää siirtymää edistävän raaka-ainetuotannon kasvattamiseen, kun taas sähköveron korotus estää investointien saamista Suomeen.

5. Ristiriita EU:n Affordable energy -strategian kanssa

EU:n Affordable Energy -strategiassa todetaan, että korkeat sähköverot ja maksut heikentävät eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla, erityisesti sähköintensiivisillä aloilla. Tämän vuoksi jäsenvaltioita kehoitetaan tarkastelemaan mahdollisuutta keventää sähköön kohdistuvia verorasitteita näille toimijoille.

Strategiassa muistutetaan myös, että vihreä siirtymä vaatii massiivisia investointeja. Näitä ei saada liikkeelle, jos sähkö on liian kallista tai verotuksellisesti epäedullista. Erityisesti, kun kilpailu investoinneista on globaalia.

Sähköveron korotus on ristiriidassa EU:n Affordable energy -strategian kanssa.

6. Suomen sähkönkäyttäjien loppuanalyysi ja ehdotus jatkotoimista

Edellä on tarkasteltu hallituksen esitystä kaivostoiminnan sähköveroluokan muutoksesta useasta eri näkökulmasta. Ehdotus on ristiriidassa hallituksen omien linjausten ja strategioiden, yhteisten EU-tavoitteiden, puhtaan siirtymän sekä yleisesti hyväksytyn talousteorian kilpailukyknäkökulman kanssa. Mahdollisiksi puoltaviksi perusteiksi jäävät lähinnä poliittisen tahtotilan toteutuminen ja hyvin lyhytaikainen, rajallinen lisäys verokertymään.

Suomen Sähkönkäyttäjät ry esittää, että:

- Hallitus vetää esityksen takaisin ja aloittaa luotettavan vaikutusarvioinnin alueellisen työllisyyden, EU:n kriittisten raaka-aineiden strategian ja kansallisen mineraalistrategian toteutumisen näkökulmasta.
- Hallitus etsii vaihtoehtoisia rahoituskeinoja budjettivajeen kattamiseksi.

Kunnioitavasti

Pasi Kuokkanen

Suomen Sähkökäyttäjät ry

Kuokkanen Pasi
Suomen Sähkökäyttäjät ry